

Een onderzoek naar de leefomgeving van jongeren in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp

Student: Mieke Delker (S3748766)

Begeleiders: A.E. Zijlstra & Y.G. Riemersma

2de beoordelaar: S. Houwen

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

03-06-2022

Abstract

This thesis describes the development of the quality of the living conditions of youth in alternative forms of residential youth care. The quality of the living conditions is measured by the stability of the social life, family relationships and the relationship between the child and their childcare worker.

This study contains 26 children who are currently living in residential youth care (family homes or small-scale housing). The quality of the living conditions of these children is measured by the 'Best Interest of the Child Self-report Questionnaire (BIC-S)' in which the children themselves answer questions about their living conditions once every six months (Ten Brummelaar et al. 2018). The answers given by the youth have been calculated into RCI scores to indicate the change that has occurred in their living conditions.

The results of this research indicate that for most children in alternative forms of residential youth care the quality of the living conditions between T0 (before the start of the intervention) and T1, T2 and T3 (after the start of the intervention) showed a positive development. The youth in regular forms showed fewer positive results. The development of the living conditions during the intervention did not show many positive results for alternative and regular forms of residential youth care.

Although this research indicates that the alternative forms of residential youth care show better results than the regular forms, the results can not be generalised to all youth in residential care due to the small sample of youth brought into this research. Follow-up research could familiarise itself with the reasoning underlying the found differences in the development of the quality of the living conditions between regular and alternative forms of residential youth care.

Keywords: residential youth care, alternative forms of residential youth care, quality of living conditions.

Inleiding

De afgelopen jaren heeft er een verschuiving plaatsgevonden binnen de residentiële jeugdhulp. Met de invoering van de Jeugdwet in 2015 heeft de overheid meer ingezet op de preventieve kant van jeugdhulp, wat gepaard ging met een afname van de specialistische jeugdhulp (Dresen et al., 2017; Friele et al., 2018). Sinds de Jeugdwet zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de inrichting van de jeugdhulp, met als doel het aanbieden van hulp dicht bij huis om de kwaliteit van de jeugdhulp voor de jeugdigen te verbeteren (Hageraats et al., 2017; Van Andel, 2020).

Uit onderzoek naar de resultaten van de Jeugdwet is naar voren gekomen dat het doel om de jeugdhulp zo veel mogelijk thuis en binnen het eigen netwerk van de jeugdige aan te bieden, moeilijk te realiseren bleek binnen de bestaande organisaties (Boone et al., 2019; Dresen et al., 2017; Nji, 2019). Dit heeft ertoe geleid dat er nieuwe vormen van residentiële jeugdhulp zijn ontworpen (Domburg et al., 2020). Voorbeelden van nieuwe vormen van residentiële jeugdhulp zijn kleinschalige voorzieningen en gezinshuizen, bijvoorbeeld Heppie (t)Huis of Elker (Domburg et al., 2020). Deze nieuwe vormen van residentiële jeugdhulp hechten veel waarde aan het verbeteren van de stabiliteit binnen het leven van de jeugdige en het toekomstperspectief van jeugdige in de residentiële jeugdhulp (Domburg et al., 2020). Onder stabiliteit verstaat men de stabiliteit in relaties en verwachtingen binnen het leven en de woonsituatie van de jeugdige (Bellis et al., 2017). Het is belangrijk dat de jeugdige stabiele relaties met volwassenen heeft en op basis van deze stabiliteit relaties durft op te bouwen met anderen, op deze manier wordt een omgeving gecreëerd waarin de jeugdige zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen op sociaal en cognitief gebied (Deloache & Siegler, 2017). Jeugdigen in residentiële jeugdhulp komen vaak uit een situatie waarin zij deze relaties nog niet hebben kunnen opbouwen en weinig stabiliteit hebben ervaren in hun leven (Coleman et al., 2011; Christiansen et al., 2010). De jeugdigen in de residentiële jeugdhulp worden uit huis geplaatst omdat de leefsituatie niet goed is voor het welbevinden en de stabiliteit in het leven van de jeugdige (Rietveld-Van Wingeren, 2017). Mogelijke redenen voor uithuisplaatsingen van jeugdigen zijn bijvoorbeeld ernstige emotionele- en gedragsproblematiek, tekort aan opvoedingsvaardigheden van ouders/verzorgers, grote onveiligheid in de ouder-kindrelatie, ernstige en langdurige verwaarlozing en/of kindermishandeling in de thuissituatie van de jeugdige, verminderd contact van de jeugdige met de realiteit (bijvoorbeeld psychose) of een gevaarlijke thuissituatie door het gedrag van de jeugdige tegenover andere gezinsleden of zichzelf (Harder & Knorth, 2021). Dit zijn allemaal situaties waar de jeugdige geen/weinig stabiliteit in relaties of verwachtingen ervaart (Christiansen et al., 2010). Weinig stabiliteit in het leven van een jeugdige heeft negatieve effecten op de mentale en fysieke gezondheid van het kind met langdurige gevolgen (Bellis et al., 2017). Jeugdigen die deze stabiliteit hebben gemist hebben onder andere vaker psychische problemen tijdens de adolescentie, moeite met emotieregulatie, een negatiever zelfbeeld en bindingsproblemen (De Lange et al., 2015). De alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp proberen deze stabiliteit te vergroten door de thuissituatie en het netwerk van de jeugdige mee te nemen in de behandeling en op deze manier een betere situatie te creëren voor de jeugdige om mogelijk in terug te kunnen keren. Het idee is dat de

jeugdigen zo gewoon mogelijk kunnen opgroeien, ze wonen in een gewone woonwijk (het liefst dicht bij de ouders) en kunnen zo lang als nodig is blijven wonen in de woonvorm. Op deze manier kan de jeugdige het sociaal netwerk blijven opbouwen en activiteiten zoals sporten blijven uitvoeren, er blijven op deze manier ook na de uithuisplaatsing een aantal stabiele factoren in het leven van de jeugdige (Boone et al., 2019; Dresen et al., 2017; Nji, 2019).

Om de beste resultaten te kunnen behalen binnen de residentiële jeugdhulp is het belangrijk dat het pedagogisch leefklimaat van de jeugdige goed georganiseerd is. Met het pedagogisch leefklimaat bedoelt men de opvoeding en verzorging van de jeugdigen in de residentiële jeugdhulp (De Lange et al., 2015). Onder het pedagogisch klimaat valt ook de relatie die de jeugdige heeft met de familie en het sociaal netwerk, de veiligheid van de jeugdige en de autonomie van de jeugdige (Jongepier, Struijk & van der Helm, 2010). Het is belangrijk dat dit pedagogisch leefklimaat goed georganiseerd is zodat de jeugdige zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen binnen de residentiële jeugdhulp (De Lange et al., 2015). Een goed pedagogisch klimaat biedt de jeugdige structuur en regels, stimuleert de persoonlijke groei en ontwikkeling van de jeugdige, biedt steun en responsiviteit namens de pedagogisch medewerkers en stimuleert positieve interacties tussen de jeugdigen onderling (Boendermaker et al., 2013; Van der Helm, 2011).

Bovendien is het voor het pedagogisch klimaat belangrijk dat er sprake is van stabiliteit van de pedagogisch medewerkers binnen de woonvorm (Van der Helm, 2011). Het is belangrijk dat de jeugdigen de mogelijkheid hebben om een band op te bouwen met de pedagogisch medewerkers en hiervoor is het van belang dat zij zoveel mogelijk begeleiding krijgen van dezelfde pedagogisch medewerkers. In de reguliere residentiële jeugdhulpinstellingen is de ratio tussen het aantal jeugdigen per pedagogisch medewerker voor iedere instelling verschillend. Er is echter ook sprake van een algeheel tekort aan pedagogisch medewerkers in de jeugdhulp (Batteux et al., 2021; De Koster, 2020). Het gevolg van een groot tekort aan pedagogisch medewerkers en de hiermee gepaard gaande grote ratio tussen het aantal jeugdigen per pedagogisch medewerker is de toename van de werkdruk in de sector. Dit kan tot uitval van pedagogisch medewerkers leiden en uiteindelijk tot een afname van de stabiliteit van het personeel in de jeugdhulp (De Koster, 2020). Hierdoor ontstaat er binnen de organisaties veel verloop onder de pedagogisch medewerkers (Batteux et al., 2021). Dit maakt dat het moeilijk is voor jeugdigen om banden op te bouwen waardoor bindingsproblemen zich kunnen ontwikkelen (Batteux et al., 2021). Bovendien is uit onderzoek gebleken dat de pedagogisch medewerkers in de residentiële jeugdhulp het gevoel hebben weinig individuele aandacht te hebben voor de jeugdigen omdat er te weinig handen zijn voor het aantal jeugdigen (Boendermaker et al., 2011). Er wordt volgens hen niet voldaan aan de zorgbehoefte van de jeugdigen. Een toename van het heersende personeelstekort gaan ten koste van de continuïteit en de kwaliteit van het pedagogisch leefklimaat van de jeugdige (Van der Helm, 2011).

De alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp hopen meer stabiliteit met zich mee te brengen door de hulp zoveel mogelijk kleinschalig of gezinsgericht aan te bieden waarbij het eigen

netwerk van de jeugdige ook meegenomen wordt in de behandeling (Raemdonck et al., 2021).

Gedurende de periode dat de jeugdige zich bevindt in de alternatieve vorm van residentiële jeugdhulp en hier hulp aangeboden krijgt, wordt een verbetering van de leefomgeving van de jeugdige verwacht (Batteux et al., 2021). Er wordt verwacht dat de jeugdige een verbetering van de leefomgeving laat zien met betrekking tot de situatie waar de jeugdige vandaan komt (voor de start van de hulp) maar dat de jeugdige ook tijdens het verblijf in de woonvorm nog groei laat zien (Batteux et al., 2021). Er is echter nog niet genoeg bewijs om deze verwachte ontwikkelingen te ondersteunen.

De onderzoeken naar alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp en de uitkomsten hiervan zijn nog niet goed in kaart gebracht en daarom is het van belang dat hier onderzoek naar wordt gedaan. In dit onderzoek wordt gekeken naar de volgende onderzoeksvraag: *‘Wat is het verloop over een periode van anderhalf jaar van de kwaliteit van de leefomgeving van jeugdigen in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp?’*. Om een antwoord te vinden op deze hoofdvraag zijn de volgende deelvragen opgesteld: *‘Wat is het verloop van de stabiliteit in de sociale omgeving van de jeugdigen in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp?’*, *‘Wat is het verloop van de stabiliteit in de familiale omgeving van de jeugdigen in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp?’* en *‘Wat is het verloop van de stabiliteit in de relaties met pedagogisch medewerkers van jeugdigen in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp?’*

Methode

Design

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag wordt een multiple single casestudie onderzoek uitgevoerd (Delsing & Van Yperen, 2017). Dit design is gekozen omdat er onderzoek wordt gedaan naar de veranderingen van de leefomstandigheden over een langere tijdperiode en er kleine groepen per woonvorm worden onderzocht (Allison, Franklin & Gorman, 2014). Met behulp van dit design kan per individu gekeken worden hoe de kwaliteit van de leefomgeving zich heeft ontwikkeld voor de jeugdigen in de residentiële jeugdhulp.

In dit onderzoek is gewerkt met een bestaande database afkomstig uit een promotieonderzoek naar alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp (Riemersma et al., forthcoming). Binnen dit onderzoek wordt gekeken naar zeven verschillende vormen van residentiële jeugdhulp. De zeven verschillende vormen van residentiële jeugdhulp zijn verdeeld over drie verschillende vormen van residentiële jeugdhulp; kleinschalige vormen, gezinshuizen en reguliere vormen van residentiële jeugdhulp. Gedurende een periode van anderhalf jaar zijn er vier verschillende meetmomenten; T0 = voorafgaand of aan de start van de hulp, T1 = zes maanden na start van de hulp, T2 = twaalf maanden na de start van de hulp en T3 = achttien maanden na de start van de hulp. Wanneer het niet is gelukt om T0 af te nemen voor de start van de hulp, is dit in de eerste paar weken na de start van de hulp gedaan.

Steekproef

In het onderzoek zijn 37 jeugdigen, wonend in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp, gedurende anderhalf jaar gevolgd. De jeugdigen mochten alleen participeren aan het onderzoek wanneer zij tussen zes en achttien jaar oud waren tijdens de dataverzamelingsperiode (tot twintig jaar als er geen zicht was op zelfstandig wonen binnen één jaar).

Jeugdigen moesten op de aanmeldingslijst voor residentiële jeugdhulpinstelling staan en tijdens het eerste gesprek met de pedagogisch medewerker werden zij geattendeerd op het onderzoek en gevraagd of ouders en jeugdige interesse hadden in deelname. Als ouders en jeugdige aangaven te willen participeren in het onderzoek werd een vervolgspraak gemaakt om de details van het onderzoek te bespreken en vragen te bespreken. De ouders/ verzorgers van de jeugdigen dienden schriftelijk toestemming te geven om mee te doen aan het onderzoek en alle jeugdigen vanaf 12 jaar moesten ook schriftelijke toestemming geven. Het promotieonderzoek is voorgelegd en goedgekeurd door de ethische commissie.

De jeugdigen die zijn meegenomen in het onderzoek zijn 48,65% ($N=18$) meisjes en 51,35% ($N= 19$) jongens. Deze jeugdigen zijn allemaal geboren tussen het jaar 2000 en 2012 en woonzaam in kleinschalige woonvormen, gezinshuizen of reguliere vormen van residentiële jeugdhulp. De jeugdigen laten allerlei verschillende problemen zien; school, gebruik van middelen, psychische problemen, gedragsproblemen of een niet veilige thuissituatie. Overige kenmerken van de jeugdigen zijn te vinden in Bijlage A.

Elf jeugdigen zijn niet meegenomen in de resultaten van dit onderzoek omdat van deze jeugdigen minder dan twee meetmomenten bekend zijn.

Instrumenten en procedure

Om de leefomstandigheden van de jeugdigen in kaart te brengen is de 'Best Interest of the Child Self-report Questionnaire' (BIC-S) afgenomen, de vragenlijst is te vinden in Bijlage B (Ten Brummelaar et al., 2018). Deze vragenlijst meet de kwaliteit van de leefomgeving van de jeugdige in de residentiële jeugdhulp aan de hand van de tevredenheid met hulp, autonomie en identiteit, relatie met familieleden, sociaal netwerk en de veiligheid van de jeugdige. De BIC-S bestaat uit 14 items welke de jeugdigen met behulp van een vier-punts-schaal (goed, voldoende, matig of onvoldoende) beantwoorden. Jeugdigen hebben deze online vragenlijst ieder half jaar ingevuld, met behulp van het programma Qualtrics. De eerste meting vindt plaats voordat de jeugdige de aangeboden hulp krijgt, wanneer dit niet mogelijk was is de vragenlijst retrospectief afgenomen in de eerste paar weken na de start van de hulp. De volgende twee metingen vinden plaats tijdens de periode waarin de jeugdige hulp krijgt, de eerste meting een halfjaar na de start van de hulp en tweede meting een halfjaar na voorgaande meting. Ten slotte wordt anderhalf jaar na de start van de hulp de vragenlijst opnieuw ingevuld door de jeugdige. De BIC-S is een gevalideerde vragenlijst om de kwaliteit van de leefomgeving te meten (Ten Brummelaar et al., 2018).

De jeugdigen hebben op ieder meetmoment een cijfer gegeven aan hun leven, toekomst en het gemak wat zij ervaren op de woonplek. De jeugdigen konden een cijfer tussen 1 en 10 geven, wanneer het cijfer hoger wordt tussen de verschillende meetmomenten is er sprake van een positieve ontwikkeling. Deze cijfers zijn een aanvulling op de informatie welke naar voren komt uit de verschillende RCI scores en laat ook zien hoe de kwaliteit van de leefomgeving zich heeft ontwikkeld tijdens de onderzoeksperiode.

Data-analyse

De uitkomsten met betrekking tot het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving van de jeugdigen in residentiële jeugdhulp zullen in de vorm van tabellen gepresenteerd worden om de veranderingen van de leefomgeving gedurende de onderzoeksperiode duidelijk in beeld te brengen.

Aan de hand van de ingevulde vragenlijsten van de jeugdigen zullen scores worden berekend voor de jeugdige met betrekking tot de relatie met de familie, de relatie met de pedagogisch medewerkers en het sociaal netwerk van de jeugdige op ieder meetmoment.

De score met betrekking tot de relaties van de jeugdige met het gezin en de familie zal worden aangeduid als 'familie', de score voor de relaties met de pedagogisch medewerkers wordt aangeduid als 'pedagogisch medewerker' en de stabiliteit in het social netwerk als 'sociaal'. De jeugdigen kunnen minimaal een 0 halen op deze variabelen en maximaal een 3. Des te hoger de score, des te beter de relatie tussen de jeugdige en het sociaal netwerk, de familie of de pedagogisch medewerker.

Met behulp van de Reliable Change Index (RCI) zullen de scores van de jeugdigen op de

verschillende meetmomenten met elkaar vergeleken worden en zal worden gekeken of er sprake is van een betekenisvol verschil tussen de verschillende meetmomenten (Guhn, Forer & Zumbo, 2014). De RCI berekening houdt rekening met mogelijke meetfouten van de BIC-S door het verschil van de voor- en nameting te delen door de gevonden meetfout, op deze manier wordt een gevonden verschil pas significant als de verandering groter is dan de gevonden meetfout (Van Yperen et al., 2017). Een positieve RCI duidt op een vooruitgang of verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving, een negatieve RCI is een verslechtering van de leefomgeving. Hierbij zijn de volgende vuistregels opgesteld; $RCI \geq 1.96$ sterke verbetering, $1.65 \leq RCI < 1.96$ enige verbetering, $1.65 < RCI > -1.65$ stabilisatie, $-1.65 \leq RCI > -1.96$ enige verslechtering en $RCI \geq -1.96$ sterke verslechtering (Schweizer et al., 2020).

Het verloop van de cijfers van de jeugdigen op leven, toekomst en gemak op de woonplek zullen met behulp van grafieken worden geanalyseerd.

Resultaten

In dit onderzoek zijn de resultaten van 26 jeugdigen binnen de residentiële jeugdhulp meegenomen ($N=28$). Van deze jeugdigen waren 12 jeugdigen in een kleinschalige jeugdhulpinstelling (vorm 1, 5 en 8) woonzaam, 5 jeugdigen waren woonzaam in gezinshuizen (vorm 2 en 6) en 9 jeugdigen waren woonzaam in de reguliere residentiële jeugdhulp (vorm 3 en 7). Er zal gekeken worden naar de RCI scores van de jeugdigen tussen de verschillende meetmomenten en naar het verloop van de cijfers die de jeugdigen geven aan hun leven, toekomst en het gemak wat zij ervaren op de woonplek. Deze gegevens geven de ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving over anderhalf jaar binnen de residentiële jeugdhulp weer.

RCI resultaten per vorm van jeugdhulp

In tabel 1 zijn de RCI scores van de jeugdigen in de kleinschalige vormen van residentiële jeugdhulp te vinden. De ontwikkeling van de leefomgeving van de jeugdigen in verhouding met de situatie voor de start van de hulp (T0) laat veel positieve resultaten zien met enige verbetering ($N=3$) of sterke verbetering ($N=12$). Voornamelijk de familiebanden laten positieve resultaten zien tussen het meetmoment voor de start van de hulp en de andere meetmomenten. De ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving tijdens de hulp laat vrijwel alleen maar stabilisatie zien en voor jeugdige K5 sterke verslechtering zien met betrekking tot de familiebanden. Binnen de kleinschalige woonvormen is voornamelijk met betrekking tot de ontwikkeling van de familiebanden tussen de situatie voor de start van de hulp en na de start van de hulp positieve groei te zien en tijdens het verblijf is voornamelijk sprake van stabilisatie. Opvallend is dat binnen het verloop van het sociaal netwerk van de jeugdigen bij maar één jeugdige sprake is van sterke verbetering van de resultaten, de andere scores laten allemaal stabilisatie zien.

Tabel 1 (N=12)*RCI scores kleinschalige residentiële jeugdhulp*

ID-nummer	Meetmomenten	Sociaal	Familie	Pedagogisch medewerker
K1	T0-T1	0	1.63	X
	T0-T2	-	-	X
	T0-T3	0.97	2.89	X
	T1-T2	-	-	-
	T2-T3	-	-	-
	T1-T3	0.97	1.26	-0.57
K2	T0-T1	-	-	-
	T0-T2	-	-	-
	T0-T3	-	-	-
	T1-T2	-	-	-
	T2-T3	0	0.61	0.61
K3	T0-T1	-0.97	-1.18	X
	T0-T2	0.33	0	X
	T0-T3	0	0	X
	T1-T2	1.30	1.18	0
	T2-T3	-0.33	0	0.57
	T1-T3	0.97	1.18	-
K5	T0-T1	0.33	4.67	X
	T0-T2	-1.30	1.75	X
	T1-T2	-1.63	-2.93	-0.57
K6	T1-T0	-1.30	2.14	1.86
K7	T1-T0	0	1.75	5.24
K10	T1*-T0	2.91	4.63	7.56
K11	T1-T0	0.33	2.32	-
K12	T1-T0	0.66	2.93	4.06
K13	T1-T0	0	-3.49	-2.31
K14	T1-T0	0.33	5.24	7.56
K18	T0-T1	-0.33	-2.93	-0.61

A
 B
 C
 D
 E

*De jeugdige is overgeplaatst en woont niet meer bij de vorm van hulp.

X De jeugdige woonde op meetmoment T0 thuis, geen informatie van pedagogisch medewerker

In tabel 2 zijn de RCI scores van de jeugdigen binnen de gezinshuizen van alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp te vinden. De ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving van de jeugdigen tussen de start van de hulp (T0) en de andere meetmomenten laat een zeer positieve ontwikkeling zien, met voornamelijk sterke verbetering (N=18). Jeugdige G2 laat bij de RCI scores met T0 alleen maar sterke verbetering zien. De ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving tijdens het verblijf in de gezinshuizen laat een iets ander beeld zien. Van de twee jeugdigen waar gegevens van bekend zijn laat jeugdige G1 alleen stabilisatie zien en jeugdige G2 laat enige verslechtering zien in de relatie met de pedagogisch medewerker en sterke verslechtering in het sociale netwerk en de familiebanden. Opvallend zijn de scores van jeugdige G2 omdat deze jeugdige eerst sterke verbeteringen op alle gebieden laat zien en vervolgens enige en sterke verslechtering laat zien. Een belangrijk detail is

dat jeugdige G1 de BIC-S voor meetmoment T0 heeft ingevuld over de gesloten jeugdhulp en de rest van de vragenlijsten over het verblijf in het gezinshuis.

Binnen de gezinshuizen is de meeste positieve groei te zien in de RCI scores van het verloop van de familiebanden, het sociale netwerk laat de minste positieve groei zien.

Tabel 2 (N=5)

RCI scores gezinshuizen in residentiële jeugdhulp

ID-nummer	Meetmomenten	Sociaal	Familie	Pedagogisch medewerker
G1	T1-T0*	1.61	4.06	6.38
	T2-T0*	0.64	4.06	5.81
	T3-T0*	2.27	3.49	6.38
	T2-T1	-0.97	0	-0.57
	T3-T2	1.63	-0.57	0.57
	T3-T1	0.66	-0.57	0
G2	T0-T1	5.16	8.13	11.62
	T0-T2	5.49	12.19	11.62
	T0-T3	2.58	5.81	9.88
	T1-T2	0.33	4.06	0
	T2-T3	-2.91	-6.38	-1.75
	T1-T3	-2.58	-2.32	-1.75
G3	T0-T1	0.97	6.38	6.38
G4	T0-T1	-0.31	1.18	X
G6	T0-T1	1.28	0	0

■ A ■ B □ C ■ D ■ E

*De jeugdige is overgeplaatst en woont niet meer bij de vorm van hulp

X De jeugdige woonde op meetmoment T0 thuis, geen informatie van pedagogisch medewerker

In tabel 3 zijn de RCI scores van de jeugdigen binnen de reguliere vormen van residentiële jeugdhulp te zien. Over het algemeen zijn de resultaten redelijk uiteenlopend binnen de reguliere vorm van residentiële jeugdhulp. Wanneer je kijkt naar het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving tussen het meetmoment voor de start van de hulp (T0) en de andere meetmomenten is te zien dat er veel wisselende resultaten zijn. Er zijn twee jeugdigen met redelijk positieve resultaten (jeugdige R4 en R9), maar ook een aantal jeugdigen met negatieve resultaten (jeugdige R2, R3, R5 en R10). De meeste RCI scores welke een verslechtering van de kwaliteit van de leefomgeving aangeven zijn te vinden binnen de familiebanden. Opvallend is dat ook de meeste scores welke een verbetering aangeven binnen de familiebanden vallen, echter zijn er meer RCI scores welke een verslechtering aangeven (N=5) dan een verbetering (N=3). Jeugdigen R1 en R2 zijn tijdens de onderzoeksperiode overgeplaatst naar een andere woonvorm.

Tabel 3 (N=9)*RCI scores reguliere residentiële jeugdhulp*

ID-nummer	Meetmomenten	Sociaal	Familie	Pedagogisch medewerker
R1	T0-T1	-	-	-
	T0-T2	-	-	-
	T1-T2*	-0.97	-0.85	0.61
R2	T0-T1	-1.94	-2.93	-6.95
	T0-T2*	0.66	-1.18	-4.6
	T1-T2*	2.60	1.75	2.32
R3	T0-T1	-0.64	-1.75	-
	T0-T2	-1.30	-2.32	-
	T1-T2	-0.66	-0.57	-1.18
R4	T0-T1	1.94	3.49	-
R5	T0-T1	-0.64	-2.32	-
R6	T0-T1	0	0.61	-2.32
R7	T0-T1	-0.66	-0.57	-1.18
R9	T2-T1	-1.63	1.75	-
R10	T2-T1	-0.64	-4.06	-

■ A ■ B □ C ■ D ■ E

*De jeugdige is overgeplaatst en woont niet meer bij de vorm van hulp

X De jeugdige woonde op meetmoment T0 thuis, geen informatie van pedagogisch medewerker

In tabel 3 zijn de RCI scores van de jeugdigen binnen de reguliere vormen van residentiële jeugdhulp te zien. Over het algemeen zijn de resultaten redelijk uiteenlopend binnen de reguliere vorm van residentiële jeugdhulp. Wanneer je kijkt naar het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving tussen het meetmoment voor de start van de hulp (T0) en de andere meetmomenten is te zien dat er veel wisselende resultaten zijn. Er zijn twee jeugdigen met redelijk positieve resultaten (jeugdige R4 en R9), maar ook een aantal jeugdigen met negatieve resultaten (jeugdige R2, R3, R5 en R10). De meeste RCI scores welke een verslechtering van de kwaliteit van de leefomgeving aangeven zijn te vinden binnen de familiebanden. Opvallend is dat ook de meeste scores welke een verbetering aangeven binnen de familiebanden vallen, echter zijn er meer RCI scores welke een verslechtering aangeven ($N=5$) dan een verbetering ($N=3$). Jeugdigen R1 en R2 zijn tijdens de onderzoeksperiode overgeplaatst naar een andere woonvorm.

Cijfers op leven, toekomst en gemak op de woonplek

In Bijlage C zijn grafieken te zien per vorm van jeugdhulp met het cijfer wat de jeugdigen geven aan hun leven, toekomst en het gemak op de woonplek op verschillende meetmomenten. Deze grafieken laten het verloop van de cijfers van de jeugdige op deze onderwerpen zien tijdens het verblijf.

Wanneer je de cijfers van de jeugdigen op het gemak op de woonplek in de drie verschillende vormen van residentiële jeugdhulp bekijkt, laten de gezinshuizen de meest positieve ontwikkeling zien. In de gezinshuizen is voor vier van de vijf jeugdigen sprake van een stijging in het cijfer op het gemak op de woonplek, bovendien geven alle jeugdigen op het voor hen laatst bekende meetmoment een voldoende aan het gemak op de woonplek. Binnen de kleinschalige woonvormen laten vier van de elf

jeugdigen een groei zijn van het cijfer op het gemak op de woonplek en laten vijf jeugdigen een daling zien, er zijn vier jeugdigen die op het laatst bekende meetmoment een onvoldoende geven aan hun gemak op de woonplek. In de reguliere vormen laten vijf van de acht jeugdigen een daling zien en drie jeugdigen een stijging van het cijfer op het gemak op de woonplek, vier jeugdigen geven hun leven op het laatst bekende meetmoment een onvoldoende.

De cijfers van de jeugdigen in de verschillende woonvormen op hun toekomst laten ook voor de gezinshuizen de meest positieve resultaten zien. In de gezinshuizen laten twee jeugdigen een stijging zien, twee jeugdigen een daling en bij één jeugdige is sprake van constante cijfers op alle meetmomenten. Opvallend is dat deze jeugdige (G2) op ieder meetmoment een 10 geeft aan de toekomst. Alle jeugdigen geven op het laatst bekende meetmoment een voldoende aan hun toekomst en het enige meetmoment met een onvoldoende is gegeven door een jeugdige op het meetmoment voor de start van de hulp (T0). Van de jeugdigen in de kleinschalige woonvormen laten zeven jeugdigen een daling zien van het cijfer op de toekomst, vier jeugdigen laten een stijging zien en bij twee jeugdigen blijven de cijfers stabiel. In de kleinschalige woonvormen geven vier jeugdigen hun leven op het laatst bekende meetmoment een onvoldoende aan hun toekomst. Het verloop van de cijfers van de jeugdigen in de reguliere residentiële jeugdhulp laat een soortgelijk beeld zien als de jeugdigen in de gezinshuizen. Drie jeugdigen laten een stijging zien, drie jeugdigen een daling en voor twee jeugdigen blijven de cijfers stabiel. Het verschil is echter dat één jeugdige in de reguliere woonvormen op het laatst bekende meetmoment een onvoldoende geeft aan de toekomst.

Tenslotte zijn de meest positieve resultaten van het cijfer op het leven te vinden bij de jeugdigen in de gezinshuizen. Twee jeugdigen in de gezinshuizen laten een stijging zien van het cijfer wat zij geven aan hun leven, voor twee jeugdigen blijven de cijfers stabiel en voor één jeugdige is sprake van een daling van het cijfer. Alle jeugdigen geven op het laatst bekende meetmoment een voldoende aan hun leven. In de kleinschalige woonvoorzieningen laten vijf jeugdigen een daling zien van het cijfer op leven, drie jeugdigen laten een stijging zien en voor drie jeugdigen blijven de cijfers gelijk. Binnen de kleinschalige residentiële jeugdhulp geven zes jeugdigen op het voor hen laatst bekende meetmoment een onvoldoende aan hun leven. De cijfers op het leven van de jeugdigen in de reguliere vormen van residentiële jeugdhulp geven een redelijk negatieve ontwikkeling. Zes jeugdigen laten een daling zien van het cijfer, twee jeugdigen een stijging en voor één jeugdige blijven de cijfers stabiel. Drie jeugdigen geven op het laatst bekende meetmoment een onvoldoende aan hun leven.

Discussie

Conclusie

In dit onderzoek stond de hoofdvraag ‘*Wat is het verloop over een periode van anderhalf jaar van de kwaliteit van de leefomgeving van jeugdigen in verschillende vormen van residentiële jeugdhulp?*’ centraal. Er is een multiple single case studie uitgevoerd met behulp van de dataset van een promotieonderzoek (Riemersma et al., forthcoming).

De resultaten uit dit onderzoek hebben aangetoond dat de kwaliteit van de leefomgeving van de jeugdigen in de gezinshuizen een positiever verloop lijkt te hebben dan het verloop in de kleinschalige woonvormen of reguliere vormen van residentiële jeugdhulp. De jeugdigen in de gezinshuizen lieten voornamelijk sterke verbetering zien in de kwaliteit van de leefomgeving tussen het meetmoment voor de start van de hulp (T0) en na de start van de hulp (T1, T2 en T3). Het verloop van de cijfers van de jeugdigen op hun toekomst, leven en gemak op de woonplek lijkt ook voor de jeugdigen in de gezinshuizen het best te verlopen. De jeugdigen in de kleinschalige woonvormen laten ook voornamelijk een positief verloop zien tussen het meetmoment voor de start van de hulp (T0) en na de start van de hulp (T1, T2 en T3). De jeugdigen in de reguliere vormen laten hier veel meer wisselende resultaten zien. Concluderend valt te stellen dat de jeugdigen in de alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp mogelijk een positiever verloop laten zien, voornamelijk in de gezinshuizen.

Reflectie

De alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp hechten veel waarde aan het bieden van stabiliteit in het leven en het toekomstperspectief van de jeugdigen, wat de kwaliteit van de leefomgeving zou moeten verbeteren (Domburg et al., 2020; Bellis et al., 2017). Er zou dus binnen de alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp een positiever verloop van de kwaliteit van de leefomgeving worden verwacht, wat ook uit de resultaten in dit onderzoek is gebleken.

Een mogelijke verklaring voor het verschil tussen de alternatieve en reguliere vormen van residentiële jeugdhulp kan zijn dat de alternatieve vormen veel aandacht besteden aan het betrekken van het sociale netwerk van de jeugdigen in de hulp (De Baat & Berl-Le Clercq, 2011). De gezinshuizen en kleinschalige woonvormen staan vrijwel altijd in een woonwijk, het liefst dicht bij de familie en het sociale netwerk van de jeugdige (Nji, 2020). De reguliere vormen staan vaak meer los van de familie en het sociale netwerk van de jeugdige, dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn voor de verschillen in de verbetering van de relaties met de familie en het sociale netwerk voor jeugdigen in de alternatieve vormen en jeugdigen in de reguliere vormen.

Een andere mogelijke verklaring van de verschillen tussen de alternatieve en reguliere vormen zou de inrichting van de zorg kunnen zijn. In de alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp wordt de hulp verzorgd door een klein vast team beroepsopvoeders (Nji, 2020). Het doel in de alternatieve vormen is om een vervangend thuis of een vervangende opvoedingssituatie te bieden aan de jeugdigen

(Nji, 2020). Dit terwijl in de reguliere vormen de zorg wordt aangeboden door een team van wisselende professionals, met wisselende dag- avond en weekenddiensten (Nji, 2020). Er is in de alternatieve vormen meer stabiliteit in pedagogisch medewerkers en de jeugdigen hebben daarom meer mogelijkheden om een band op te bouwen met de pedagogisch medewerkers, wat voor een betere kwaliteit van de leefomgeving zorgt (Van der Helm, 2011; Nijhof, et al. 2020).

Een andere mogelijke verklaring voor de gevonden verschillen tussen de alternatieve en reguliere vormen van residentiële jeugdhulp zou de samenstelling van de steekproef per vorm kunnen zijn. De gemiddelde leeftijd van de jeugdigen in de alternatieve vormen liggen redelijk dicht bij elkaar. De jeugdigen in de kleinschalige vormen zijn gemiddeld (*M*) 14,9 jaar en de jeugdigen in de gezinshuizen (*M*) 14,4 jaar oud. De jeugdigen in de reguliere vormen zijn echter gemiddeld (*M*) 10,8 jaar oud. Leeftijd zou mogelijk invloed kunnen hebben op het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving van jeugdigen in de residentiële jeugdhulp.

Krachten

Dit onderzoek kent een aantal krachten, ten eerste geeft dit onderzoek een eerste indicatie van de mogelijke effectiviteit van de alternatieve vormen van residentiële op het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving. Tot op heden is hier nog weinig onderzoek naar gedaan, dit onderzoek geeft wetenschappelijke kennis over het mogelijk bestaan van positieve effecten van de alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp. Er is een longitudinaal single case onderzoek uitgevoerd waarbij dezelfde jeugdigen worden gevolgd gedurende een periode van anderhalf jaar. Dit onderzoeksdesign maakt de kans op invloed van externe factoren kleiner, er wordt een verandering over de tijd in kaart gebracht (Delsing & Van Yperen, 2017; Allison, Franklin & Gorman, 2014).

Een andere kracht van dit onderzoek is dat de kwaliteit van de leefomgeving is gemeten met behulp van de BIC-S. De BIC-S is een gevalideerd meetinstrument om de kwaliteit van de leefomgeving te meten De BIC-S is een gevalideerde vragenlijst om de kwaliteit van de leefomgeving te meten (Ten Brummelaar et al., 2018). Door gebruik te maken van een gevalideerde vragenlijst wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot (Scheepers et al., 2016).

Ten slotte is in de analyse van de resultaten gebruik gemaakt van RCI scores. RCI scores corrigeren het verschil tussen een voor- en nameting met de gevonden meetfout. Op deze manier zijn de gevonden verschillen niet meer te verklaren door toeval en ook dit heeft positieve invloed op de betrouwbaarheid van het onderzoek (Scheepers et al., 2016).

Beperkingen

Dit onderzoek kent ook een aantal beperkingen, waaronder het aantal jeugdigen in de steekproef. Er zijn in het onderzoek maar 26 jeugdigen meegenomen, dit staat niet in verhouding tot de populatie waar je een uitspraak over zou willen doen. In 2020 woonden op een bepaald moment ongeveer 42.000 jeugdigen in de residentiële jeugdhulp (Nji, 2020). De resultaten uit dit onderzoek kunnen niet gegeneraliseerd worden naar alle jeugdigen in de residentiële jeugdhulp omdat het

onderzoek te kleinschalig is uitgevoerd.

Een andere belangrijke beperking van het onderzoek is het feit dat het onderzoek is uitgevoerd in een pandemie vanwege Covid-19. De pandemie heeft grote gevolgen gehad voor de levens van jeugdigen in de residentiële jeugdhulp. Jeugdigen konden bijvoorbeeld ouders niet meer zien en de sociale contacten vielen weg (Sharma et al., 2021; Suleman et al., 2020; Montserrat et al., 2021). Deze beperkingen van sociale contacten kunnen mogelijk invloed hebben gehad op de resultaten in dit onderzoek. Bovendien wordt de BIC-S maar vier keer ingevuld door de jeugdigen gedurende een periode van anderhalf jaar. Onderzoek heeft uitgewezen dat een lockdown negatieve gevolgen heeft op het welzijn van de jeugdigen (Deeker, 2022). Het zou kunnen zijn dat de jeugdige op het ene meetmoment de vragenlijst invult tijdens een lockdown, waar de jeugdige minder welzijn ervaart en minder contact heeft met mensen buiten de woonvorm, en het andere meetmoment invult na een lockdown. De resultaten in dit onderzoek kunnen vertekend zijn door de invloed van Covid-19.

In dit onderzoek is alleen het perspectief van de jeugdige over de kwaliteit van de leefomgeving in kaart gebracht. Om het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving zo goed mogelijk in kaart te brengen is het echter van belang om verschillende perspectieven mee te nemen in de analyse (Van Yperen, Veerman & Bijl, 2017). Om de resultaten uit dit onderzoek betrouwbaarder te maken was het belangrijk geweest om ook het perspectief van de ouders en de pedagogisch medewerker mee te nemen (Van Yperen, Veerman & Bijl, 2017).

Ten slotte is niet alle data van de jeugdigen beschikbaar. Er zijn maar een aantal jeugdigen in dit onderzoek waar alle meetmomenten van bekend zijn. Van geen enkele jeugdige in de reguliere vormen van residentiële jeugdhulp is meetmoment T3 bekend. Het is lastig om een antwoord te geven op de onderzoeksvraag omdat van deze jeugdigen het laatste meetmoment nog niet bekend is.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Mogelijk vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op het in kaart brengen van het perspectief van ouders en pedagogisch medewerkers om het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving te meten. Wanneer je deze verschillende perspectieven toevoegt aan het onderzoek zal dit voor een toename van de betrouwbaarheid van de resultaten zorgen (Van Yperen, Veerman & Bijl, 2017).

Het is belangrijk dat in vervolgonderzoek de wordt gekeken naar mogelijke oorzaken van de gevonden verschillen binnen de alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp. De gezinshuizen lijken de meest positieve effecten te hebben op de kwaliteit van de leefomgeving, tussen meetmoment T0 en de andere meetmomenten. Het is van belang om in kaart te brengen wat de mogelijke oorzaak van dit verschil kan zijn. Het is belangrijk om te weten of dit verschil verklaard wordt door de pedagogisch medewerkers, de manier waarop de hulp wordt aangeboden of wellicht een andere oorzaak (Van Yperen, Veerman & Bijl, 2017). Ten slotte zou een vervolgonderzoek zich kunnen verdiepen in de verschillende mate van ervaren werkdruk van pedagogisch medewerkers in de

alternatieve en reguliere vormen van residentiële jeugdhulp. De verwachting is dat de werkdruk in de alternatieve vormen lager is dan de werkdruk in de reguliere vormen omdat er minder jeugdigen per pedagogisch medewerker zijn en er daardoor meer tijd is voor de individuele jeugdigen (Nji, 2020). Een verlaagde werkdruk zal wellicht weer een positief effect hebben op het verloop van de kwaliteit van de leefomgeving van de jeugdige.

Aanbevelingen voor de praktijk

De resultaten van dit onderzoek indiceren dat de gezinshuizen, van de onderzochte woonvormen, de meeste bijdrage leveren aan een positieve ontwikkeling van het pedagogisch klimaat. In de praktijk kan er meer hulp en ondersteuning gaan naar de zorg in de gezinshuizen om ervoor te zorgen dat deze zich nog verder kunnen ontwikkelen en er wellicht meer uithuisgeplaatste jeugdigen in gezinshuizen geplaatst zouden kunnen worden. Opvallend aan de resultaten van de gezinshuizen is namelijk dat de metingen van T0 met andere meetmomenten zeer positieve resultaten laten zien maar de meetmomenten tijdens het verblijf van de jeugdigen voornamelijk stabilisatie en zelfs verslechtering laten zien. In de praktijk zou meer aandacht kunnen zijn voor het verbeteren van het sociaal netwerk, familiebanden en de banden met de pedagogisch medewerkers tijdens het verblijf om hier meer positieve resultaten te behalen (Harder et al., 2017).

Bovendien zou in de residentiële jeugdhulp meer aandacht moeten zijn voor het verbeteren van de werkomstandigheden om burn-out en verloop van pedagogisch medewerkers te voorkomen (Knorth et al., 2010). Dit zou gedaan kunnen worden door bijvoorbeeld de behandelgroepen klein te houden en te streven naar zoveel mogelijk behandeling en begeleiding door vaste pedagogisch medewerkers (Nijhof et al., 2020). Dit is in de praktijk wellicht lastig door het tekort aan personeel in de jeugdzorg.

Referentielijst

- Allison, D.B., Franklin R.D., & Gorman, B.S. (2014). *Design and analysis of single-case research*. Psychology Press.
- Batteux L., Nieuwenhuizen P., & Vossen M. (2021) *Kinderen zonder Thuis*. Better Care Network Netherlands.
- Bellis, M. A., Hardcastle, K., Ford, K., Hughes, K., Ashton, K., Quigg, Z., & Butler, N. (2017). *Does continuous trusted adult support in childhood impart life-course resilience against adverse childhood experiences—a retrospective study on adult health-harming behaviours and mental well-being*. BMC Psychiatry. <https://doi.org/10.1186/s12888-017-1260-z>.
- Boendermaker, L., de Lange, M., Goorden, O., Kleijnen, B., Kwakman, S., Kwee, I., Prins, A., & Simonis, C. (2011) *Verzorging en opvoeding in de residentiële jeugdhulp. Groepsopvoeders: specialisten in orthopedagogische basiszorg*. Jeugd en Co Kennis, editie 40.
- Boendermaker, L., Rooijen, K. van, Berg, T., & Bartelink, C. (2013). *Residentiële Jeugdhulp: wat werkt?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. Qualitative Research in Psychology. 3. 77-101. 10.1191/1478088706qp063oa.
- Coleman, K., Collin-Vézina, D., Daigneault, I., Milne, L., & Sell, J. (2011). *Trauma experiences, maltreatment- related impairments, and resilience among child welfare/youth in residential care*. International Journal of Mental Health and Addiction, 9, 577–589.
- De Baat, M., & Berg-le Clercq, T. (2011). *Wat werkt in gezinshuizen?* Utrecht. Nederlands Jeugd Instituut (Nji).
- Decker, W. (2022). *The covid generation; the effects of the pandemic on youth mental health*. Horizon, The EU Research & Innovation Magazine.
- De Koster, Y. (2020) *Kamerzorgen over tekort aan jeugdhulpmedewerkers*. Binnenlands Bestuur.
- Deloache, J. & Siegler, R. (2017) *How children develop*. Worth Publishers Inc., U.S.
- Delsing, M., & van Yperen, T.A. (2017) *Wat werkt voor wie? De kracht van N=1 onderzoek. Handboek voor resultaatgerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector*. Lemniscaat
- Dresen, C., van Domburgh, L., Harder, A., Knorth, E., Kranenburg, M., Nijhof, K., & Vermaes, I. (2017). *Jeugdhulp met een plus: Wat we wel en nog niet weten over de meest intensieve vorm van jeugdhulp*. Maklu.

- Domburgh L., Konijn, C., Laninga-Wijnen L., Mulder E. & Nijhof K.S. (2020) *Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning*.
- Dykstra, P.A. (2000) *Diversiteit in gezinsvormen en levenskansen van kinderen op lange termijn*. Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie, Brussel.
- Friele, R.D., Bruning, M.R., Bastiaanssen I.L.W., de Boer R., Bucx A.J.E.H., de Groot J.F., Pehlivan T., Rutjes L., Sondejker F., van Yperen T.A. & Hageraats R. (2018) *Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie*. ZonMw
- Guhn M., Forer B., Zumbo B.D. (2014) *Reliable Change Index*. In: Michalos A.C. (eds) *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*. Springer, Dordrecht.
- Hageraats R., Wijnen B., & van Yperen, T. (2017) *Referaat evaluatiekader Jeugdwet*. Utrecht. Nederlands Jeugdinstituut.
- Harder, A.T., Knorth, E.J., & Kalverboer, M.E. (2017). *The Inside Out? Views of Young People, Parents, and Professionals Regarding Successful Secure Residential Care*. *Child Adolescent Social Work Journal*, 34, 431-441.
- Harder, A. T., & Knorth, E. J. (2021). *Uithuisgeplaatste jeugdigen in Nederland: definitie en cijfers*. Erasmus University Rotterdam, Erasmus School of Social and Behavioural Sciences, Clinical Child, and Family Studies, Rotterdam.
- Helm, P. van der (2011). *First do no harm. Living group climate in secure juvenile correctional institutions* (proefschrift). Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2019), *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd*, Utrecht.
- Jongepier, N., Struijk, M., & van der Helm, P. (2010). *Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat*. *Jeugd en Co kennis*, 2010(1), 9-18.
- Knorth, E. J., Harder, A. T., Huyghen, A. M. N., Kalverboer, M. E., & Zandberg, T. (2010). *Residential youth care and treatment research: Care workers as key factor in outcomes?* *International Journal of Child & Family Welfare*, 13(1-2), 49-67.
- Lange, D., Addink, A., Haspels, M., & Geurts, E. (2015) *Richtlijn Residentiële jeugdhulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming*.
- Montserrat, C., Garcia-Molsosa, M., Llosada-Gistau, J., & Sitjes-Figueras, R. (2021). *The views of children in residential care on the COVID-19 lockdown: Implications for and their well-being and psychosocial intervention*. *Child Abuse & Negl*
- Nederlands Jeugdinstituut (2019). *Te veel kinderen nog te lang uit huis geplaatst*.

- Nederlands Jeugdinstituut (2020). *Positionering kleinschalig verblijf in de residentiële jeugdzorg*.
- Nijhof, K. S., Laninga-Wijnen, L., Mulder, E., van Domburgh, L., Popma, A., & Konijn, C. (2020). *Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning*. *Kind en adolescent*, 41(2), 187-204.
- Raemdonck, K., van der Helm, P., & van der Linden, J. (2021). *Leefklimaat in de praktijk: Bij residentiële behandelgroepen voor jongeren met een licht verstandelijke beperking*. Gompel&Svacina.
- Riemersma, Y. (forthcoming) *Onderzoek naar de uitkomsten van alternatieve vormen van residentiële jeugdhulp*. Promotieonderzoek Universiteit van Groningen, Gedrags- en Maatschappijwetenschappen.
- Rietveld-van Wingerden, M. (2017). *Kind in gevaar: reden tot uithuisplaatsing?* De vereniging Tot Steun als zorgverlener in een veranderende wereld van de kindbescherming en jeugdzorg 1886-1998. Maklu.
- Scheepers, P., Tobi, H., & Boeije, H. (2016). *Onderzoeksmethoden*. Boom
- Schweizer, C., Knorth, E.J., Van Yperen, T.A., Spreen, M. (2020). *Evaluation of 'Images of Self,' an art therapy program for children diagnosed with autism spectrum disorders (ASD)*. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-10.
- Sharma, M., Idele, P., Manzini, A., Aladro, C. P., Ipince, A., Olsson, G., Banati, P., & Anthony, D. (2021). *Life in Lockdown: Child and Adolescent Mental Health and Well-Being in the Time of COVID-19*. In UNICEF. UNICEF. <http://eric.ed.gov/?id=ED615551>
- Suleman, S., Ratnani, Y., Stockley, K., Jetty, R., Smart, K., Bennett, S., Gander, S., & Loock, C. (2020). *Supporting children and youth during the COVID-19 pandemic and beyond: A rights-centred approach*. *Paediatrics & Child Health*, 25(6), 333–336. <https://doi.org/10.1093/pch/pxaa086>
- Ten Brummelaar, M.D.C., Post, W.J., Arkesteijn, P.A., Kalverboer, M.E., Harder, A.T., & Knorth, E.J., (2018). *Perceived living conditions of young people in secure residential care: Psychometric properties of the Best Interest of the Child- Self-Report Questionnaire (BIC-S)*. *Child Indicators Research* 11 (4), 1175- 1192.
- Van Andel, H. W. H. (2020). *Kinder- en jeugdpsychiatrie als onderdeel van jeugdhulp; ontwikkelingen vanaf inwerkingtreding Jeugdwet (2015)*. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 62(2), 101-103.

Bijlage A

Kenmerken van jeugdigen per vorm

Tabel 1A

Kenmerken van jeugdigen en kleinschalige vormen

Jeugdige	Leeftijd start onderzoek	Geslacht	Leeftijd eerste uithuisplaatsing	Aantal woonplekken voor huidige plaatsing
K1	15	V	15	0
K2	11	M	8	2
K3	19	V	19	0
K5	13	V	12	1
K6	16	M	16	0
K7	13	M	9	2
K10	14	M	14	0
K11	16	V	16	0
K12	13	V	13	0
K13	16	V	9	1
K14	17	V	17	0
K17	16	V	13	2
K18	14	M	14	0
Gemiddeld	14,9		13,5	0,6

Tabel 1B

Kenmerken van jeugdigen in gezinshuizen

Jeugdige	Leeftijd start onderzoek	Geslacht	Leeftijd eerste uithuisplaatsing	Aantal woonplekken voor huidige plaatsing
G1	16	V	5	10
G2	14	V	5	10
G3	15	M	14	1
G4	13	V	11	1
G6	14	M	12	3
Gemiddeld	14,4		9,4	5

Tabel 1C*Kenmerken van jeugdigen in de reguliere residentiële jeugdhulp*

Jeugdige	Leeftijd start onderzoek	Geslacht	Leeftijd eerste uithuisplaatsing	Aantal woonplekken voor huidige plaatsing
R1	8	M	7	2
R2	10	M	9	3
R3	10	M	10	1
R4	10	M	8	2
R5	11	M	11	0
R6	9	V	8	1
R7	11	V	6	1
R8	11	M	11	0
R9	16	V	16	0
R10	12	M	12	0
Gemiddeld	10,8		9,8	1

Bijlage B**Vragenlijst BIC-S****Q41 Jouw ID nummer in het onderzoek**

*Als je je ID nummer vergeten bent, kun je dit aan de leiding/gezinshuisouders/ouders of Ymke vragen.

Q1 De liefde en aandacht van die ik van mijn ouders krijg, vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Je voelt je door hen begrepen v Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt v Je hebt een goede band met ze

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)
- Ik heb geen contact met mijn ouders (5)

Q2 Wil je daar iets over vertellen?

Q3 De liefde en aandacht van die ik van mijn opvoeders (leiding/gezinshuisouders) krijg, vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Je voelt je door hen begrepen v Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt v Je hebt een goede band met ze

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q4 Wil je daar iets over vertellen?

Q5 Ik vind de structuur, regels en ondersteuning die er op de plek waar ik woon zijn...

Hiermee bedoelen we: Je staat op een vaste tijd op Je gaat elke dag naar school Er zijn afspraken en regels, waar jij je aan moet houden Er is thuis iemand die je helpt als dat nodig is

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q6 Wil je daar iets over vertellen?

Q7 Het goede voorbeeld dat ik krijg van mijn ouders vind ik...

Hiermee bedoelen we: Ruzie wordt uitgepraat Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)
- Ik heb geen contact met mijn ouders (5)

Q8 Wil je daar iets over vertellen?

Q9 Het goede voorbeeld dat ik krijg van mijn opvoeders (leiding/gezinshuisouders) vind ik...

Hiermee bedoelen we: Ruzie wordt uitgepraat Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q10 Wil je daar iets over vertellen?

Q11 Ik vind de interesse van mijn ouders in wat ik belangrijk vind...

Hiermee bedoelen we: v Je kunt je verhaal bij hen kwijt v Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen v Je kan met hen praten als je problemen hebt v Op sommige dagen hoef je niet naar school, je mag dan zelf kiezen wat jij wilt doen

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)
- Ik heb geen contact met mijn ouders (5)

Q12 Wil je daar iets over vertellen?

Q28 Ik vind de interesse van mijn opvoeders (leiding/gezinshuisouders) in wat ik belangrijk vind...

Hiermee bedoelen we: v Je kunt je verhaal bij hen kwijt v Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen v Je kan met hen praten als je problemen hebt v Op sommige dagen hoef je niet naar school, je mag dan zelf kiezen wat jij wilt doen

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q29 Wil je daar iets over vertellen?

Q13 De opvoeding die ik krijg vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Er wordt altijd goed voor je gezorgd v Er staat altijd iemand voor je klaar v Je hebt contact met volwassenen die belangrijk voor je zijn, of die langere tijd voor je hebben gezorgd (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q14 Wil je daar iets over vertellen?

Q15 Op school en in vrije tijd, is het voor mijn gevoel...

Hiermee bedoelen we: v Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan v Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren v Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt of waar je goed in bent (bijvoorbeeld sport, muziek, toneel, scouting of skateboarden)

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q19 Wil je daar iets over vertellen?

Q17 Het contact met vrienden vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Je doet leuke dingen met je vrienden v Je kunt goed met je vrienden opschieten v Je voelt je begrepen door hen v Jouw vrienden houden rekening met wie jij bent

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q16 Wil je daar iets over vertellen?

Q31 De hulp die ik van andere volwassenen krijg, is voor mijn gevoel...

Hiermee bedoelen we: v Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere mensen die jou helpen. Bijvoorbeeld andere familie, burens of leraren. v Als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt kun je bij familieleden, burens, leraren of andere mensen terecht v Je zit bij een sportclub of vereniging

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q30 Wil je daar iets over vertellen?

Q18 De verzorging die ik krijg, vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Je krijgt genoeg te eten en te drinken v Je hebt genoeg kleding v Je krijgt genoeg slaap v Er is een dokter wanneer je die nodig hebt

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q20 Wil je daar iets over vertellen?

Q32 Het goede voorbeeld dat ik krijg van mensen die ik ken, vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen v Kinderen en volwassenen die jij kent helpen elkaar graag v Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect (zijn aardig voor elkaar) v Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een goede invloed op jou

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q33 Wil je daar iets over vertellen?

Q21 Ik vind het respect dat ik krijg...

Hiermee bedoelen we: v Je wordt niet anders behandeld dan andere kinderen die jij kent (bijvoorbeeld om je geloof, om hoe je eruit ziet, omdat je arm of rijk bent, of omdat je een handicap hebt) v Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent v Je hebt het gevoel dat je dezelfde kansen krijgt als andere kinderen v Je kunt alleen zijn wanneer jij dat wilt v Jouw ouders, opvoeders of anderen, lezen niet zomaar mee met je WhatsAppgesprekken, e-mails of brieven

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q23 Wil je daar iets over vertellen?

Q22 De veiligheid op de plek waar ik woon, vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- v Je voelt je veilig op de plek waar jij woont**
- v Er wordt op de plek waar jij woont geen geweld gebruikt**
- v Er wordt op de plek waar jij woont geen drugs gebruikt**
- v Er wordt op de plek waar jij woont niet gescholden**

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q24 Wil je daar iets over vertellen?

Q34 De veiligheid bij mij in de buurt, vind ik...

Hiermee bedoelen we: v Je voelt je veilig in jouw buurt v Er is weinig ruzie in de buurt v Er wordt niet vaak ingebroken in jouw buurt v Er is geen crimineel gedrag

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q35 Wil je daar iets over vertellen?

Q25 Ik vind de mate van zekerheid in mijn leven...

Hiermee bedoelen we: v Je woont langere tijd op één plek v Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken v Je bent niet plotseling van school gewisseld v Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond

- Goed (1)
- Voldoende (2)
- Matig (3)
- Onvoldoende (4)

Q26 Wil je daar iets over vertellen?

Q27 Welk cijfer geef jij aan jouw leven?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Q36 Welk cijfer geef jij aan jouw toekomst?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Q37 Welk cijfer geef jij aan de mate waarin jij je op je gemak voelt op de plek waar je woont?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Q39 Wie zijn de vijf belangrijkste personen in jouw leven?

O Persoon 1 (1) _____

O Persoon 2 (2) _____

O Persoon 3 (3) _____

O Persoon 4 (4) _____

O Persoon 5 (5) _____

Q40 Wie is deze persoon (bijvoorbeeld vriend, leraar, familie) / Hoe ken jij deze personen?

O Persoon 1 (1) _____

O Persoon 2 (2) _____

O Persoon 3 (3) _____

O Persoon 4 (4) _____

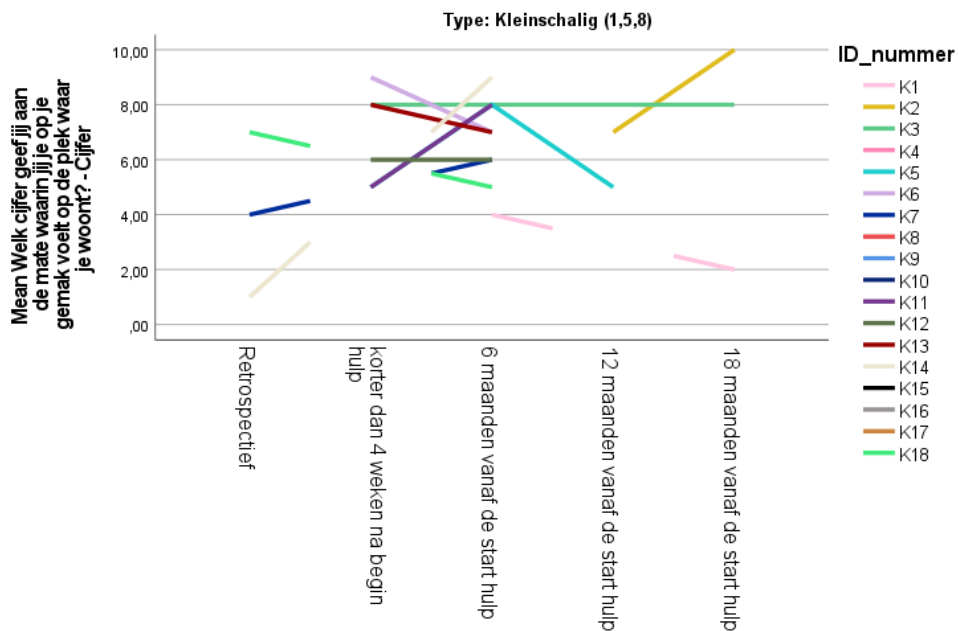
O Persoon 5 (5) _____

Bijlage C

Grafieken cijfers per vorm jeugdige

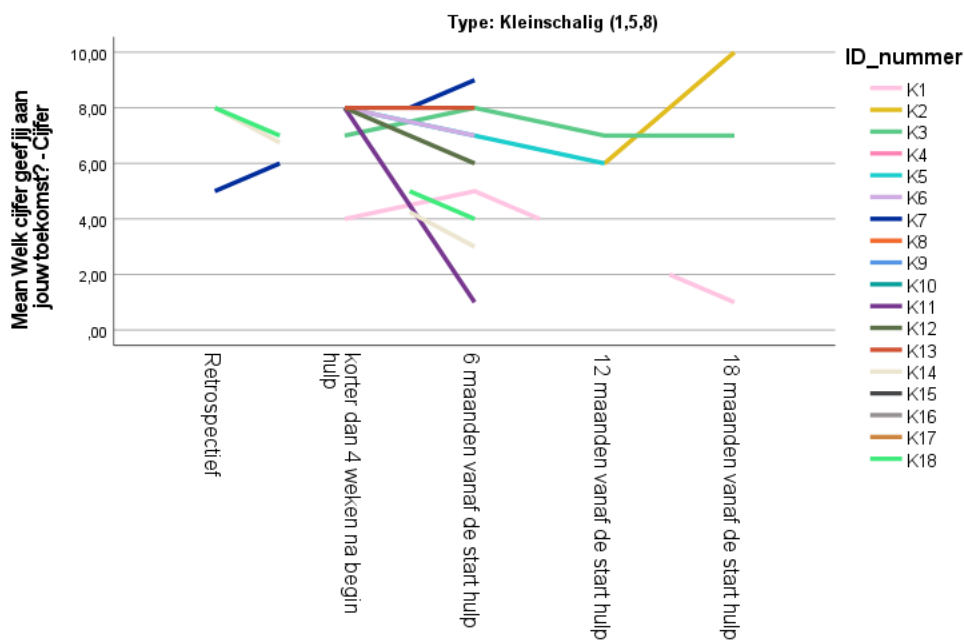
Grafiek C1

Cijfers van jeugdigen in kleinschalige woonvormen op gemak op de woonplek

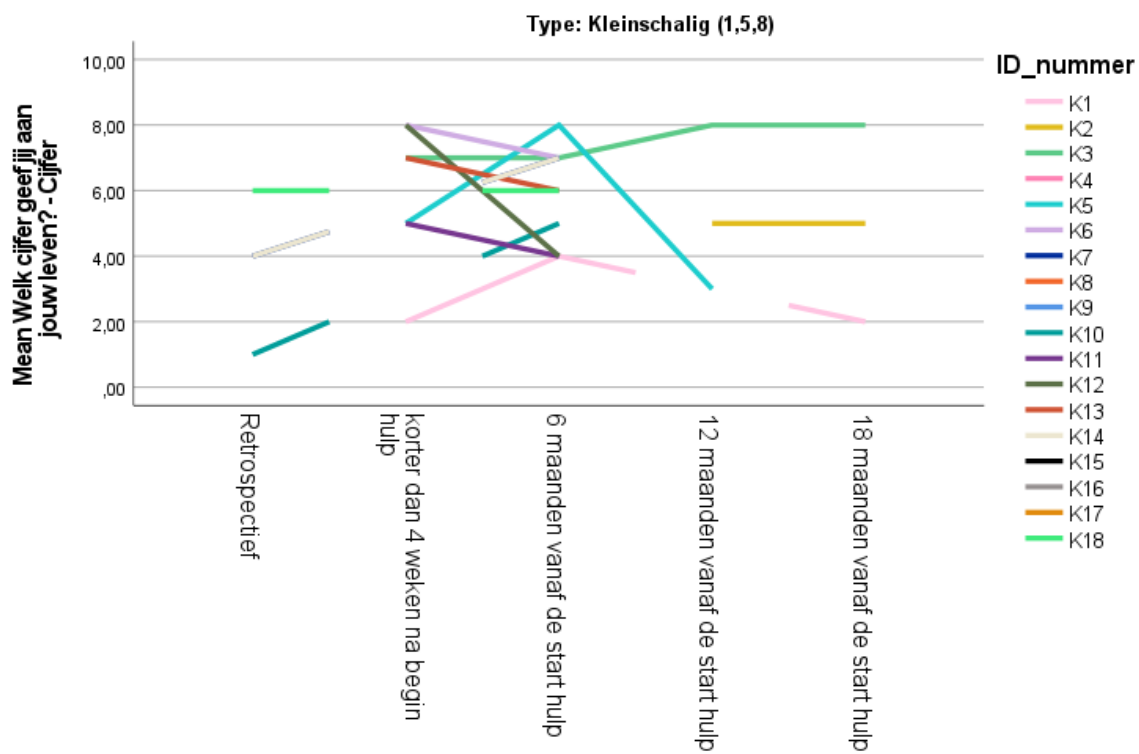
Grafiek C2

Cijfers van jeugdigen in kleinschalige woonvormen op toekomst

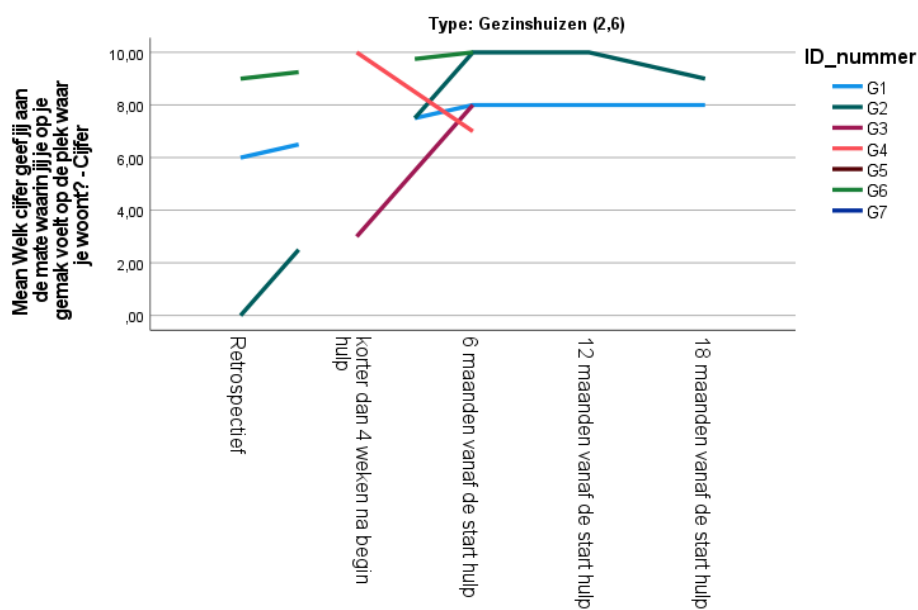
Grafiek C3

Cijfers van jeugdigen in kleinschalige woonvormen op gemak op leven

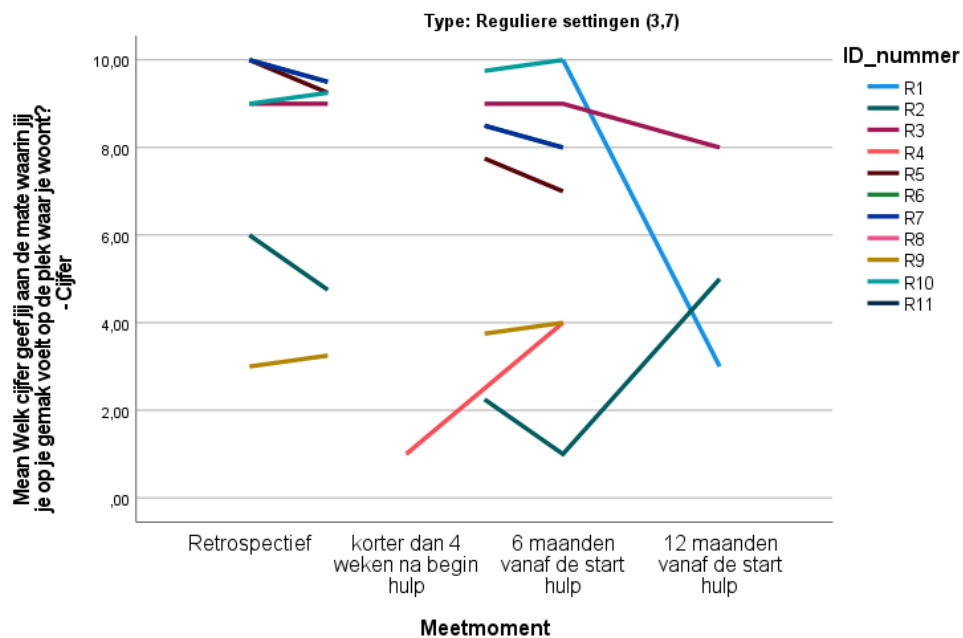
Grafiek C4

Cijfers van jeugdigen gezinshuizen op gemak op de woonplek

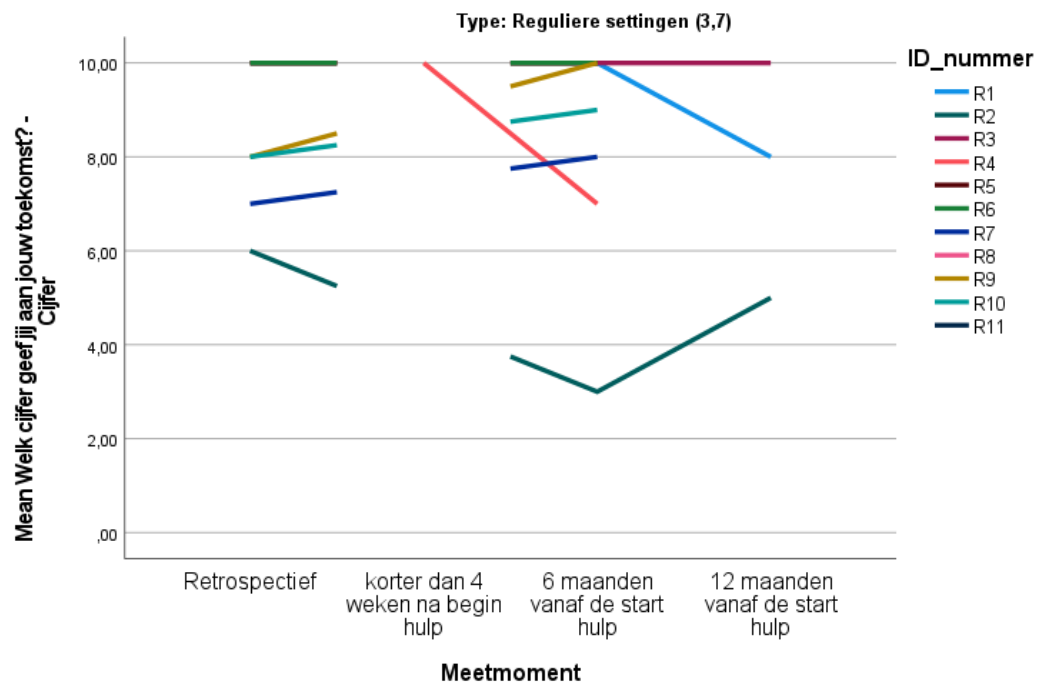
Grafiek C7

Cijfers van jeugdigen in reguliere woonvormen op gemak op de woonplek

Grafiek C8

Cijfers van jeugdigen in reguliere woonvormen op toekomst

Grafiek C9

Cijfers van jeugdigen in reguliere woonvormen op gemak op leven

